

Культура і Побут

№ 41

Неділя, 25-го жовтня 1925 р.

№ 41

Конкурс

на літературні нариси з робітничого життя.

З метою виявлення сучасного побуту, редакція газети «Вісти ВУЦВК» оголошує конкурс на кращі нариси з робітничого життя.

Темою може служити побут окремої сім'ї (бажано типового характеру), клубу, робітничого оселку, життя заводу, копальні, цукроварні.

Територія зарисованого побуту—радянська Україна.

Розмір нарису не більш 1/2 друкованого аркушу і не менш 1/4 арк.

Мова українська й руська.

На нариси встановлюється 3 премії:

1 премія—75 карб.

2 премія—50 карб.

3 премія—40 карб.

Нариси, що їх не буде премійовано, за постановою журі можуть одержати похвальні відзнаки.

Всі премійовані нариси і з похвальним відзивом друкуватимуться в додатку до газети «Вісти»—«Культура і Побут».

Крім гонорару та премій, автори премійованих нарисів (і з похвальним відзивом)

одержують безплатно протягом року газету «Вісти» з додатком.

Нариси слід надіслати, надрукуювши їх машинкою або чітко їх написавши на одному боці сторінки і не підписуючи їх жадним ярзвнцем чи то псевдонімом. На титульній сторінці зшитку слід лише надписати умовне гасло та відзначити, що твір надіслано на конкурс.

Прізвище автора та адреса його надіслаться разом з нарисом в другому конверті (закритому), на якому треба надписати адресу і крім цього зазначити «на конкурс».

Нариси, що їх не буде прийнято журі, редакція зберігатиме протягом 3-х місяців.

Автор їх зможе забрати назад.

Останній день для надіслання нарисів 20 грудня 1925 року.

1 січня 1926 року буде оголошено про результати конкурсу.

До складу журі конкурсу входять: редактор газети «Вісти»—єх офіційно, В. Коряк, Г. Коцюба, П. Лісовий, В. Десняк, М. Хвильовий.

Нариси надіслати на адресу: Харків, вул. К. Лібкнехта ч. 11, редакції газети «Вісти». 17-X—1925 р.

По організації худроботи на селі.

В. Мисик.

...мов пам'ятка сумної
порі голодної тії,
ростуть і низом, і горою
терни, осоти, курії.

Корінням вп'явшись у чорнозе
на стернях висохлих що дня
шумлять од вітру цілу осінь,
шумлять, голосять і дзвенять

І можна в шумі їх відчувти
гелодні скигління, плачі
дітей покинутих,—забутих
смертей і трупів тисячі.
Та що не рік—то все їх менше,
пройдуть робочі вперті дні—
і на веселих нивах, межах
не стане й пам'яті тії.

Правда гадають, що через що-річні місяці, ні перепідготовки—курси можна буде підвищити кваліфікацію. Але і це сумнівна справа, коли зняти на увагу матеріальної незабезпеченості керівників худ. роботи на селі.

Не далеко краще стоїть справа і з організацією керівництва художнього життя в районах. Що до окружних міст, то тут політосвітні установи по більшості забезпечують художнє керівництво в художніх закладах саме цих міст, і знов таки що до керівництва працею в низових районах роблять дуже і дуже замало.

Зараз здебільшого по округах не має навіть одного окремого чоловіка, щоб працював виключно по художній роботі на селі. Коли також зняти на увагу, що в окрузі буде від 200 до 400 сільських одиниць політосстанов, то одразу виявиться трудність, що виникає в справі організації художнього життя.

Отже перед центром постане актуальне питання про керівництво працею 5000 худгуртків.

Початковим регулятором всієї художньої праці на селі, на нашу думку, міг би стати спеціальний журнал при Відділі Мистецтв Управління ЮО.

Тільки журнал зможе бути безпосереднім провідником художньої культури на село, методично-порадником, і постійним інформаційним. Разом з тим журнал зможе робити підсумки величезної кількості художніх справ, що компонується зараз по сільських гуртках.

Популярний виклад, дешева ціна, а особливо цінність матеріалів могли б знайти широкое читача сільського й відіграти б значну роль в усвідомленні сільських худгуртків.

Організація журналу по худроботі ще й тому необхідна, що такий журнал примусив би і наших політосвітників та працівників мистецтва віддати більше уваги на цю важливу ділянку політосвітної роботи на селі.

С. БОЛОЗАН.

Обслідування умов життя і праці письменників.

Центральне бюро секції робітників преси разом з редакцією газети «Вісти ВУЦВК» приступило до анкетного обслідування умов життя і праці письменників України.

З анкет, наведеної в цьому числі додатку видно, що обслідування має за головне вислідити літературний бюджет письменників і зв'язаний з цим рівень життєвих умов: житло, харчування, стан здоров'я, користування медичною допомогою, то що. Разом з тим анкета спинається і на моментах професійних, так би мовити побутово-творчих.

Зазначена анкета оскільки відомо, є першою, що будь коли переводилась поміж письменників України. Вона свідчить, що письменство у нас з колишнього гуртківництва кількох осіб набирає масового характеру і по друге, що умови праці письменників не є їх особистою справою, байдужою для професійних організацій.

Досі професійно правовий стан письменників був надто невизначений, коли не дивовижний.

Що мистецтво і зокрема художня література, відіграє велику організаторську роль в суспільстві—цього владється ніхто не заперечує. Художню літературу видає Державне Видавництво, професійні, кооперативні видавництва. Художня література заповнює шкільні читанки, хрестоматії, різні підручники до режисюрних свят пристосовані.

Отже це свідчить, що письменство є однією з впливових для суспільства творчих діялок.

Але разом з тим організація творчих сил, стан їх, як умови праці і життя, досі мало кого цікавили. Напише хтось твір, принесе у видавництво, рукопис можуть купити, заплативши суму, що надуває видавництво. Звичайно, видавництво, виходячи зі своїх комерційних інтересів платять як найменше, і письменник, продавець своєї праці, змушений на це погоджуватися.

Чи дозволяє матеріальний стан письменника на даний час працювати над твором, чи має відповідне помешкання, чи може йому доводитися вишукувати ексистенс мінімум в иншій галузі діяльності—це було його особистою справою.

Низький гонорар, відсутність сталого зв'язку з професією, звідціль і відсутність організованого захисту інтересів письменника—не могло звичайно, зли не відбиватися на літературній праці.

Непорядком є і правове становище письменника, коли його в податковому відношенні зараховано в групу вільних професій, осіб, що «мають прибутки не по найму».

Не раз уже в пресі і в постановках вищих партійних органів підкреслювалось про організацію належної допомоги пролетарським

письменникам. А тим часом до реального розв'язання цієї справи і досі не підійшли.

Намічене бюджетне обслідування письменників буде матеріалом для розробки питання про поліпшення матеріальної сторони письменницької діяльності, про захист професійних інтересів.

Перший крок зроблено. Тепер черга за письменниками. Треба, щоб з найбільшою увагою поставились до наміченого обслідування, і в найкоротший час повернули заповнені анкети.

Г. КОЦЮБА.

До ближчої роботи українського краєзнавчого комітету.

{1-й квартал 1925—26 бюдж. р.}.

Обраний 1-ю Всеукраїнською Краєзнавчою Конференцією, Український Краєзнавчий Комітет набув змоги приступити до роботи лише з початку нового бюджетного року. З твердою матеріальною базою Комітет може розраховувати на певну роботу й від нього тепер її можна вимагати. Першим завданням Комітету в сучасний мент є подати про підведення такої ж матеріальної бази під краєзнавчі організації на периферії. Для цього треба остаточно домовитися з Укрдержпланом, з'ясувати його погляд на підтримку Краєзнавчих організацій.

Поруч з цим треба подати про ліквідацію того затинця, що ставалося в перерві між 1-ю конференцією й жовтнем 1925 року. За цей час, не маючи інструктивних наказів з комітету, Краєзнавчі сили на місцях савмерли. Треба принципі розвинути ліквідаторського настрою, а разом приступити до мобілізації Краєзнавчих сил, на які можна було б розраховувати. Певному преезнавцєві з округового міста слід доручити об'єднання Краєзнавчих сил міста та організації з них Тимчасового Краєзнавчого Бюро. По лінії Наросвіти треба провести розпорядження про забезпечення цих бюрів помешканням, апаратом, деякими коштами (на почтові витрати, напр., на переведення організаціїної роботи) про виявлення всебічної допомоги уповноваженому УВК в переведенні роботи (в президії ОБК, Окрплані і т. д.). По лінії профспілок (ВУРС й особ-

ливо ЦПРобос), а також партійній (особливо, ЦКЛКСМУ) та ЦВНС слід видати певне розпорядження про підтримку в роботі краєзнавчій на місцях, аби заранім створити для уповноважених УВК сприятливу атмосферу, що особливо необхідно на початку роботи. Аби забезпечити успіх, необхідно розробити інструкцію для цих уповноважених, що носила б по-декуди характер окреслення їхньої компетенції, межі роботи й затрат на неї з боку певних органів. В УВК слід розробити примірний кошторис та штати ОкрКБ й приблизний план роботи на ближчий квартал.

Після закладання в округовому місті Тимчасового Бюро воно, користуючись авторитетом округових органів влади та організації, має приступити до організації краєзнавчих сил на окрузі. В свою чергу Окрплан має потурбуватися про матеріальний бл в роботі краєзнавчій на районах і далі на селі. В разі коли б комітетові по деяких округах, не були відомі певні особи-краєзнавці, треба зв'язатися з УкрПолітосвітою й по згоді з нею уповноважити певних клубних та політосвітних робітників Окрмапштабу. Ураховуючи, що вже зараз деякі Краєзнавчі організації савмерли, можна думати, що відомості б використувати ті, що ще зараз фактично працюють. Організації ж, що заперли, але формально ще існують, можна було б теж використати при деяких умовах. Для цього, користуючись матеріалами Краєзнавчої Ко-

місії УАН, треба перевести реєстрацію Краєзнавчих установ та організацій, та дати їм певне завдання організаційне. Анкетне обслідування згодом дасть дуже багато, але зараз ще зарано його переводити (поки не переведено на місцях хот організаційної роботи).

Необхідно подати про правове оформлення Краєзнавчих організацій, аби воно було як найшвидше та найлегше (щоб не було такого випадку як от у Полтаві, де ГубПолітосвіта гальмувала роботу Краєзнавчого осередку). Треба розробити зразковий статут для низової Краєзнавчої організації та другого (округового) ступня її.

У самому Комітеті слід разом з тим перевести велику підготовчу роботу, що дала б змогу приступити до наукового розроблення методології та методики Краєзнавчої роботи. Треба приступити до закладання ще найповнішої (як то значить центральної організації) Краєзнавчої бібліотеки (визначивши наперед її зміст та джерело поповнення). Для Краєзнавців-організаторів треба виготовити бібліографічний порадник. Аби зв'язати округові Краєзнавчі організації з союзною Краєзнавчою роботою, треба забезпечити їх Краєзнавчою періодикою (хоча б журналом «Краєведіння»). Тут, очевидно, встає питання про підготовчу роботу до видання Українського Краєзнавчого Органу (винайдення коштів, з'ясування змісту, напрямку та забезпечення журналу силами).

Добре було б на перших кроках випускати хоча б «Бюлетень УВК», а в крайньому разі обійти розпорядження вищати в Бюлетені НКО. Необхідність вищезгаданої роботи викликає потребу в використанні позаукраїнського Краєзнавчого досвіду.

Перевівши таку організаційну роботу, заклавши Тимчасові Бюро на округах, слід допомогти їм в дальшому розвортанні та поглибленні роботи: подати матеріали для освітніх доповідів, інструкції до скликання та переведення округових конференцій, до закладання й організації Краєзнавства в округовому масштабі. Для найблизьких (в економ. розумінні) округ слід послати (з метою інструктування) членів та співробітників Комітету.

Після остаточної організації Краєзнавчих сил на Україні, слід скликати поширене пленарне засідання Комітету (прибл., в січні) й далі на лютій скликати 2-у Краєзнавчу Конференцію, що наведе б підсумки організаційного будівництва та накреслила б завдання в Краєзнавчій роботі надалі.

Для забезпечення серйозної підтримки з боку центральних органів влади та організацій в Харкові, добре було б скликати нараду з їхніх представників. Цю нараду можна було б використати для того, аби з'ясувати форми їхньої участі в краєзнавчій роботі в центрі та на місцях.

Коротко резюмуюмо сказане. Український Краєзнавчий Комітет має стояти на висоті свого призначення: твердо дивлячись на кваліфікацію наших Краєзнавчих організацій та складність в обставинах і умовах, що в них приходить їм працювати, він мусить весь час ошукувати над низовими організаціями, завжди бути готовим подати їм допомогу, справлятися самому (через інструктування) про їхні потреби й, користуючись своїм авторитетом, створювати на місцях як найкращі умови для краєзнавчої роботи.

Ант. КОЗАЧЕНКО.

Жовтнева критика.

5 років назад (в журналі «Мистецтво» 1920-го року, ч. 1) Я. Савченко, характеризуючи сучасну українську критику, мимохіть було подано чималенько гірих слів про приводе української критики взагалі.

У минулому у неї—ні одної позиції, ні одної точки підпори. В минулому у неї—жодного синтетичного світогляду, жодного мистецького стремління чи якихось мистецьких принципів.

І коли вона прийшла в нову добу, стала перед новим життям, новим мистецтвом, перед цілою сумою і істотою творчих виявів, творчих процесів та певних досягнень українського духу живою—наша критика намагалася прийняти цю мистецьку еру, відчутти її, пулю і її психіку не залишиться, висловлюючи фігурантно, по-заду колісничі життя, замішувала лишень свою немичність і свою беззбройність, і виявила разом з тим наочно свою культурну убогість та широкі—негативні риси.

«Вся робота нашої критики за останні 3 роки пішла виключно на дрібнички, на рецензії. На більший розмах, на ширші, так мовити, полотна, критичні, певно бракувало інтелекту, інтуїції та синтетичної думки».

Картина, як бачите, не з веселих. Картина настільки убога, що наче не залишає жодних перспектив на краще майбутнє.

У безпробітній тогочасній українській критиці автор знайшов лише декілька творчих осіб, «котрі, хоч і мало виявили себе як критики, не дуже збагатили мистецьку критичну думку, але у всякому разі мають необхідну школу, ерудицію, смак, світогляд і певний творчий апарат».

Особи ці—М. Зеров, Б. Якубський, П. Філіпович (Зеров) Ю. Іванів—Меженко. «Не багато їх, небагато вони надбали, але, у всякому разі, маємо вже гарантію, що українська критична думка поволи стає на серйозний ґрунт».

Таким чином, сам автор благословляє цих критиків, так би сказати, в кредит і довіряє свою похвалу їм.

Бо життя—особливо в епоху революції—ніколи не йде по заздалегідь указаних шляхах, як хоріли думати наші діди.

Другорядні письменники, зневажені думки, забуті форми несподівано впливають на поверхню життєвого моря, набувають несподіваного значіння і ваги.

Я Савченко гадав, що «критику революційної доби не можемо трактувати в широкому масштабі, аніжне кажучи, не вводим її в межі поняття «серйозного явища» в процесі культурно-творчого вияву українського духу».

А тимчасом...

Минуло 5 років і ми маємо не тільки критику епохи революційної, а й українську революційну критику. Тепер ми можемо говорити вже про **Жовтневу критику**.

І на критичній арені появилася чимало імен. Правда, Я. Савченко їх не відчував, але вони стали на певне місце в тім, що Савченко називав «справжньою» критикою.

Названі ж Савченком імена, правда, не зійшли з кону, але у всякому разі, не відіграють тієї ролі, до якої їх признавали.

П. Філіпович і Б. Якубський майже зовсім зійшли з історії літератури і говорити про них, як про критиків, не доводиться.

Н. Зеров опинився на правому крилі літературного фронту, представляючи в українській літературі естетичну критику. Його критичні мотиви (не «що», а «як»), що захоплювали Я. Савченка своєю «європейськістю» і новітністю, від частого й безустанного вживання трохи прив'яли, хоча художній смак і творчий хист стримують його від троїзмів і вульгаризмів.

Нарешті, Ю. Меженко так досі і не дав «чогось витонченого, сталого», обмежуючись фрагментами «з приводе». Спостерегає уявлення його, як якесь суміш Чуківського та Шкловського (його статті про Хвильового, про форму і зміст, то-що).

Зате появилася ціла серія нових людей, що властиво і репрезентують тепер українську революційну критику.

Час од часу показувались критичні статті Вас. Гарта «Шляхи Мистецтва», В. Блакитного у «ЛНМ» і Миколи Хвильового. Листів останнього в «Культурі й Побуті» викликали живу дискусію, що про неї всі пам'ятають і через те про ці листи можна не говорити багато.

В Києві помітним став О. Дорошківич, що став постійним арбітром у великих літературних суперечках та дискусіях. Як критик О. Дорошківич сполучає в собі цікавість до форми художнього твору і свідомість того, що літературні явища слід пояснювати фактами соціального життя народу. Це не є ще марксистська критика—це ще критика соціологічна: на Україні Дорошківич робить те, що Сакулін на півночі (їхні ролі для літературної сучасності одні й ті-ж),—в цьому його добра сторона, і разом з тим негативна.

Кількома статтями (що вийшли окремою книжечкою) звернув на себе увагу М. Доленко, що дав декілька характеристик окремим явищам сучасної літератури. Сам поет, М. Доленко не замикається, однак, в рамки простої, естетичної мизування, а намагається дати де-яке об'єктивне пояснення фактам, що він їх аналізує.

Я сказав про О. Дорошківича та М. Доленка, що це певні типи сучасних критиків.

І вони, і Блакитний, і Хвильовий удаються до критики з певної внутрішньої потреби. Але кожний із них, одночасно має якийсь свій фах, свою роботу, але критику ця робота не перемагає і не піддається їй.

Але ось перед нами критик pur sans і притому критик, що цілком його створила революція, Жовтень.

Говоримо про В. Коряка.

Писати він почав ще до революції, але тільки революція могла дати йому змогу стати на те місце в літературі, на якому ми його бачимо вже 5 років.

Цими днями вийшла його книга—«Організація Жовтневої Літератури» (ДВУ, 1925, 275 сторінок)—збірок газетних та журнальних статей за 1919-24-й рік.

І книга ця прекрасно характеризує нашого жовтневого критика, виявляє ту еволюцію, що сталася з ним за останні 5 років.

Еволюція ця перш за все, у формі писань В. Коряка.

До революції він був типовим імпресіоністом—з повним арсеналом античної символіки, з розірваними фразами, з парадоксальними твердженнями.

Ось перша стаття збірки—«На Електриді». На протязі 2-х сторінок ви знайдете імена Адамета, Геракла, Тезея, Геяюда, Нереса, Анфітріти, Фетиди, Гекеста Медеї, Есхіла, Софокла, Пізандра, Флака і Піндара.

Ви зустрінете аргументів і Колхиду, і семіплегодські скелі і стимральських птахів, і гарній, і дочок Нереса...

А «Фрагменти спогадів про Андрія Залізного» Коряк починає так:

«Душа юнака зійшла у Геданос. Хай буде тихо! Не треба жалю! Він поляг на полі бою. Із темними силами життя. Він бився за Мрію. За царство казки».

Тихо, побожно й урочисто згадаємо.

Для тих, хто знає тільки теперішнього Коряка подібна маніристія стилю може здатися цілком чужою йому.

А тим часом вона, як сказано, характеризує еволюцію цієї взагалі літературної критики Коряка.

Від афористичних імпресіоністських тверджень він прийшов до обгрунтованого й докладного викладу своїх думок.

І коли Коряк 1919-го року був письменником для небагатих, коли тоді він примушував своїх читачів напружено відшукати у значінні його тверджень, то Коряк 1925-го року—критик для мас, що не просто гудить чи хвалить, не просто наклеює певні ярлики, а й пояснює, чому це так, а чому це в умовах нашої сучасності не може бути інакше.

Отже в статтях 1919-го року—перед нами ще критик імпресіоніст (революційний). Починаючи зі статті 1920-го року, В. Коряк стає вже готовим критиком—марксистом, стає тим Коряком, яким ми його знаємо.

Наші замітки на цю розстановку.

Відзначимо деякі риси його, як критика, що особливо кидається в очі, коли переглядаєш його нову книгу.

Найхарактернішою рисою творчості Коряка є його невинне прагнення до історизму, до науковості. Його улюблені теми—це питання загального характеру («Форма і зміст», «Боротьба поверхів», «Наукова критика»).

Звідси ж—любов його до оглядів («Етапи», «Футуризм український і польський», «Українська література за 5 років пролетарської революції» і т. д.).

Не заспокоюючись на опануванні методу, В. Коряк безупинно вчиться, переробляючи негайно прочитане у своїх чергових статтях. Звідси—його часті посилаання не тільки на друковані праці, а й на рукописи—в тих випадках, коли останні були для нього творчим стимулом, що збуджує роботу мозку.

За останнє десятиріччя провалила, що колись існувало між літературною наукою й критикою, потроху заповнюється. Критики уперто прагнуть до науки, історики ж літератури намагаються бути приступними, як критики.

В. Коряк стоїть у своїй роботі саме на півдорозі між наукою й критикою і час од часу забігає то в один, то в другий бік.

Відзначаючи, етапи у розвитку літературної критики, і зокрема діяльність В. Коряка як перший внесок у марксистську укр. критичну літературу, ми в другій статті спинимось більше на зацепленнях В. Коряком літературних питань.

Ю. ЯКОВИЧ.

До театральної виставки в Америці.

За недавніми відомостями, в Америці у січні 1926 р. відбудеться виставка театральних досягнень.

Є ціла низка причин за потребу взяти участь на цій виставці і українському радянському мистецтву.

В Америці розквітлі численні українські колонії, а в американській індустрії працює багато робітників українців, переважно з Галичини. Не тільки українські хлібороби в Америці, а частково й робітництво ще в значній мірі перебувають під впливом уявістких парохів—«офіцерів» армії Шептицького й прибічників «диктатора» Петрушевича. І по робітничих будинках українських, як не можна бачити з американсько-українських газет, виставляють стару драматичну макулатуру. Отже наша участь на американській театральній виставці могла б спричинитися до прищеплювання радянського мистецтва в робітничих укр. театрах на американських землях.

Театральні експонати стали б значним ідейним чинником для американських працуючих-українців. Лишень, факт присутності на виставці радянських експонатів, серед тих умов, що живе український пролетаріат в Америці, поділяв би на їх свідомість. Експонати показали б культурний поступ радянської України й культурні устремління. Вони розвіяли б ті ілюзії, що підтримуються ще в Америці білою еміграцією.

По-за тим театральні експонати були б не абияким повою на американській виставці і разом з театральними досягненнями РСФРР давали б широкую картину мистецьких досягнень радянських країн.

Нарешті за нашу участь на виставці говорять і наші економічні інтереси. Разом з театральним мистецтвом на виставці, очевидно, буде представлено і декоративне мистецтво.

До війни був значний збут у Америці наших кустарних художніх виробів. Отже з виставки слід скористатися для поновлення збуту на американський ринок цих виробів.

Що до характеру експонатів, тут не слід буде обмежуватися на макетах і ескізах сцен, та фотографіях сцен постановок, а виготовити макети й окремих сцен, бо вони виразніше відбивають думку й характер постановки, ніж фотографії, що затушовує багато сценічних рис і взагалі губить при передачі сценічної ситуації й думки.

Звичайно, на виставку посилали належить кращі з постановок театрів «Березиль» та франківців і оперового, що найвиразніші характеризують нашу театральну культуру й розвиток. З тим чим ми думі, оригінальні й чим правдиво доповнимо й збагатимо загальну картину розвитку театрального мистецтва РСРР.

Треба лише не прогавити часу як це сталося з паризькою виставкою.

В. Х—ий.

Театр на Заході.

III.

Заключуючи свій огляд театального життя на Заході, треба сказати, що є ціла низка країн, де навіть шукання берлінських режисерів здаються недостижними революційними досягненнями.

Як це не дивно, але Відень з його бурхливим життям, правда, за останній час трохи змінятим економічною кризою Австрії,—мирно заспокоюється на легких перемогах оперетки. У Відні, можна сказати, ніколи не було серйозних шукань в царині драматичного театру. Окремі особи пробували в різний час, щось робити, але кожен раз вони поринали в оточуючому їх болоті художньої пошесті. Інші де-які досягнення були у віденської національної опери, але все це було завжди мізерним і йшло за рахунок зовнішньої помпезності.

Після війни, та особливо після революції, шинкарський чад віденського «мистецтва» почав процвітати ще дужче. «Лише задоволення», «лише пасолода»—Ось девіз ошалої віденської буржуазії, що не розуміла навіть, як можна у мистецтві шукати чогось іншого, крім лоскотання папужкових нервів.

Недалеко від Австрії, однак, у маленькій Чехословаччині, з моменту організації державного життя почалися спроби підняти театральне мистецтво. Як що взяти навіть пражські газети, чеські і німецькі, то можна помітити за матеріалом, що в них міститься, на скільки тут цікавляться мистецтвом в Радянських республіках. Часто з дивною об'єктивністю газети, далекі від політичних

симпатій до нас, друкують найдетальніше про всі наші досягнення в царині мистецтва. У Празі—цього серцю Чехо-Словаччини,—почували і знають, що світ що до цього може прийти лише зі Сходу.

У самій Празі є три театри, що належать державі. Всюди в них грають чеські трупи. Одна з них, найпередовіша робить спроби освітити чеський театр. Дбаючи про чистоту репертуара, (переважно, комедія і мелодрама), чеські театри в той самісінський час прагнуть добути новаторських реформ і в галузі сценічного оформлення театру. Але тут з умішкою ми можемо визнати, що постановки в сукнах, що давно вже проводилися у нас, у Празі вважалися найреволюційнішим трюком. Так, найреалістичніша постановка в сукнах для Праги є величезним новаторством.

Про нові методи акторської гри там не мають ще ніякоїсньої уяви. Актори грають по старому, шаблонно, автоматично повторюючи всі сценічні прийоми своїх попередників.

Ось тут і маємо колізію. З одного боку літературно-художні кола жадають реформ в галузі театру, а з другого—сукна, як революційний чинник, як найпримітивніша акторська техніка.

Пояснюється все це страшним консерватизмом глядачів. Західно-європейський глядач, як що тільки він, належучи до буржуазних вершків, не шукає у мистецтві способу поласкотати себе екстравагантною

новиною,—взагалі консервативний. У Чехо-Словаччині, що ніколи підіймо в культурному відношенні не жила, де, як у Празі, переважним елементом населення є міщанство, консервативні традиції театральних форм особливо великі. Тим-то новаторам там доводиться туго.

Театр в Італії не вищий і не нижчий за всі останні європейські театри. Драма живе там, переважно, власними драматургами, на чолі яких іде Габріель Д'анунціо, а опера живе на відсотки зі свого старого капіталу. Нам залишається оглянути ще театр Скандинавських країн.

Як відомо, найстарішим театром на Скандинавських островах є данський, що існує вже біля 200 років, з моменту, коли вистави почалися данською мовою. До цього часу театр данський перебував під великим німецьким впливом.

Довгий час данський театр жив п'єсами Ібсена та Беренсона. Чистий реалізм укріпився в Данії в кінці минулого століття, і лише не особливо давно, піддавшись впливові театру Рейнгарда, данський театр став на шлях дуже легких шукань. Як колись, так і нині данський театр перебуває під великим впливом німецького, але в поступі своєму театральна Данія дуже відстає від Німеччини. Ще не так давно психологічна трактовка п'єс Гауптмана вважалася за велике новаторство, а легенька схематизація акторської гри знаменитим данським актором Поульсеном оцінювалася, як верх новаторства.

Війна все перевернула. Відомо, що Данії, як нейтральній країні підчас війни особливо пощастило. Вона розбагатіла, цілком ізолювавшись від інших європейських країн і

розвела у себе силу силлену крамарів, та спекулянтів. Цьому елементу з часу війни і почав служити данський театр. І не дивно, що в першу чергу в хід пішла оперетка. Обмежений духовно взагалі, маючи дуже невисокий юмор, донець швидко вбачив у пошлій оперетці ідеал своїх художніх сподіванок. Оперетка до того розцвіла у Данії, що останніми часами проти неї стала протестувати частина інтелігенції. Нею утворено у Копенгагені театр «Дагмар», на чолі якого стоїть режисер Розе, і театр Бетті Наусен.

У цих театрах, особливо в другому, ставляться п'єси з громадським та психологічним змістом. У репертуарі багато п'єс руських драматургів, але про шукання в галузі форми, тут поки що ще нічого не відомо. У Швеції дуже меншею з драмою. Зате після війни почалися досить сміливі шукання в галузі балету. Країна вкрита сіткою студій, в Стокгольмі йде велика методологічна робота. І все поставлено настільки серйозно, що де-які шведські балетні трупи уявляють собою значні художні одиниці. Шведський балет виріс за останній час настільки, що користується солідною репутацією за кордоном, а одна з балетних труп минулої зими виступала навіть у Парижі, в театрі Єлісейський полів.

Із цього коротенького огляду театального життя Західної Європи ми бачимо з безсумнівною очевидністю, що у сфері театального мистецтва найпередовішими країнами в Європі залишаються все-таки Радянські республіки, що від них відстають навіть найпередовіші новатори, найпередовіші зо всіх Західно-Європейських країн.—Німеччина.

І. ТУРКЕЛЬБАУБ.

Пам'ятники старовини треба охороняти.

Цими днями, мені довелося бути в Києві. Оглядаючи ті пам'ятники старовини і культури, що залишилися нам від минулих часів. Детально і про всі їх говорити не будемо — хто був у Києві, той цікавився і тамтешніми старовинними перекладами і будинками й музеями. Київ багатий на ці культурні цінності — не можна й порівняти його, безперечно з Харковом.

Але, треба сказати, що ми самі не вміємо охороняти, зберігати того, що повинно б служити нам багатством, може, поколінням, як місцевий пам'ятник. Хоча, може й хто не визнає цієї старовини, може мислити так, як сказав поет:

«Палац, музей,

А підкладіть-но хмизу».

П. Тичина.

Це все гаразд — ми всі віримо і знаємо, що прийшов новий червоний ренесанс. Так хіба хто буде сперечатися про те, що ми так само повинні вивчати й культуру буржуазного ренесансу?

Підказали хмиз тоді, коли треба було зруйнувати всі перепони, коли революційна маса йшла або загинула, або перемогла.

Але, — буду говорити конкретно. В Києві Андріївський собор в стилі рококо, — збудований відомим Рострем. Собор стоїть над урвищем, біля Дніпра, далеко від нього — вичащеного мов ажурного. Та цей собор стоїть, мов жабрак — шарування по валу, колона світять плямами голої, брудної цегли, цегла вивалюється і вразиняє таке, що одна, дві добрих зімових бурі і собор почне падати. До того ж і ґрунт урвища може осунути, і тоді цей будівничий пам'ятник VIII сторіччя — впаде.

— Нехай валилися, не жамієте релігійного культу! — скаже хтось з «умирюваних і щирах» від лівизни. Це добре — всі ми знає-

мо, що «релігія» — опіум для народу, знаємо це не тільки з плакатів, а вміємо й боротися проти дурману релігійного. Та в цім разі не слід дивитися примітивно — бо за такими словами часто ховається наша всеукраїнська халаччина. Чому РСФРР відбудовує свої перші старовинні, і під час святкування 200-річчя Академії Наук Російської показували закордонним гостям Успенський собор, що його недавно було відбудовано. Взагалі, там провадиться велика робота відбудовування старовинних пам'ятників будівельної культури. Про це кілька разів на місяць можна читати в московських газетах. А у Ленінграді, наприклад, є товариство «Старий Петербург», і без відома цього товариства ні один власник старовинних будинків (і установи теж) не має права фарбувати свого будинку і робити ремонт. Товариство дає йому вказівки, як ремонтувати і в який колір треба фарбувати будинка — себ-то, зробити цей будинок таким, яким його було зроблено сотню, чи може півтора сотні років тому.

Я не фахівець у цій галузі — моя справа підняти питання і послухати, що скажуть на це когось по охороні пам'ятників старовини і культури. Там більше, що я піднімаю це питання не сам — є ціла низка товаришів, з якими я говорив у цій справі і які підтримують мою думку. Та про це й писалося вже не раз ще у київському «Більшовикові», і говорилось немало. А толку ніякого! А за цей час було, може випадково, зруйновано не мало інтересних будинків, і Андріївський собор валився. Можна зробити з цього собору музей (та він зараз найбільше й загрожує на це), але охороняти його треба.

Треба рятувати пам'ятники старовини.

Ол. Кошленко.

Харків.

Красназавчий з'їзд Аджарістану.

З 25-го вересня по 5 жовтня в Батумі відбувся красназавчий з'їзд Аджарістану. Цей з'їзд, крім місцевих сил притягав також увагу вчених з різних кутків нашого Союзу. Зокрема і Україна мала своїх представників.

До першого всесоюзного красназавчого з'їзду 1921 року, красназавча робота як на Кавказі так і у всьому Союзі не виходила з рамок археологічних та етнографічних спостережень. Кавказький з'їзд поставив собі за завдання, крім всебічного вивчення країни, спробувати ув'язати свій досвід, знання, спостереження з вимогами сучасного життя. Всі доповідачі по окремих дисциплінах красназавства (географія, геологія, економіка), зв'язували свої проекти з вимогами радянського будівництва.

Місцеві культурні сили, а також широкі верстви місцевого населення одразу зрозуміли все значення з'їзду для підвищення добробуту країни й взяли як найширшу участь в його роботі. Прийшли вчителі, що являють собою величезний резерв красназавчих робітників, прийшли й звичайні селяни. Селяни брали участь як на пленумі так і в комісіях з'їзду. Вони не тільки слухали доклади, але й самі виступали в дискусіях, вносили пропозиції, обговорювали резолюції.

І справді, в галузі сільського господарства з'їзд досяг найбільш наслідків ніж у інших галузях. Розглянувши сучасний стан сільського господарства Аджарістану (заслухано коло 20 докладів), сільсько-господарська секція встановила, що все господарство краю провадиться на цілком непевних підставах. Замість збіжжових культур треба перейти на культури субтропі-

них рослин. Чай, мандарини, бамбук, шовководство — це основні культури, що їх повинно засвоїти місцеве селянство. Розвиток чайного виробництва є питання першорядної ваги для Аджарістану. З'їзд тому й ухвалив низку заходів, що сприятимуть розвитку цієї рентабельної культури: поширити селянські чайні плантації, шляхом кооперування селянства в товариства, відкрити школи по вивченню чайної культури, збудувати чайні фабрики різних типів, тощо. З'їзд ухвалив також план розгортання сітки досвідних с.г. установ, накресливши для них програм досвідів.

Робота з'їзду знайшла почасті своє виявлення у влаштованій при з'їзді виставці. Там був цікавий відділ субтропічних рослин, малярійний куток, зразки різних галузів кавказької промисловості, виробів місцевих кустарів. Детальний огляд економіки й культури країни давала скарба фотографічних знімків, карт, планів і діаграм.

Які ж реальні наслідки дав з'їзд. Для Аджарістану він дав матеріали, що характеризують стан сільського господарства, промисловості й загальних господарських перспектив республіки. Ці матеріали візьмуть за основу для работ утвореного «Товариства Вивчення Аджарістану». Постанови й резолюції с.г. і економічної секції широко використає Економнарада Республіки.

І нарешті важливі наслідки з'їзду, що відбувся незадовго від наших кордонів зі східними народами, полягає в тім, що він безперечно знайде свій відгук серед відсталіх народів Сходу.

М. Ф.—но.

Мікрорадіографія та стереомікрорадіографія.

Директор мікрорадіографічного інституту в Парижі П'єр Гобі знайшов новий спосіб пристосування X-проміння (проміння Рентгена). Завдяки його винаходу нині є можливість бачити внутрішню будову річеч та всіх істот у збільшеному й рельєфному вигляді.

На маленькій «фотопластині» пластинці маємо зображення «Радіографії» природної величини. Далі за допомогою мікроскопа, апарату мікрорадіографії, можна бачити велике збільшення мікроскопічних зображень.

Способом Гобі одержуються радіогамма-вільні від напівтіл, при чому залежно від товщини річеч пристосовуються різного роду X-проміння, від ультра-фіолетових до найпроникливіших. За такого способу одержуються знімки, багаті на численні подробиці, видно найдрібнішу структуру тіла, чого не може дати мікроскоп, а ні хірургічний ніж.

Таким чином мікро-радіографія значно перевищує звичайну мікрофотографію, що показує нам одну сторону речі, одну площину, а не всі розрізи, через що не можна бачити шари, що лежать по ряду один за другим та визначити місце тієї чи іншої частини речі.

На додачу до свого мікрорадіографічного апарату П'єр Гобі прилучив стереоскоп, що дає можливість одержувати мікрорадіографи

в рельєфі чи псевдорельєфі, що визначає різні шари та всі деталі даної речі.

Таким чином сполучення мікрорадіографії зі стереоскопією дає можливість вивчати внутрішню будову мікроорганізмів.

Пристосування нового методу дуже різноманітне і він далеко полегшить вивчення різних галузей природознавства.

На зразок можемо навести спробу радіографування харчоварного апарату тварини, переведену П'єром Гобі.

Він тримав де-яких комах протягом якогось часу без їжі, а потім за 24 години до фотографування увів в їх харчоварний апарат однорідну кашку, що складалася з сиропу медяного клею та де-якої кількості вугле-кислого віскіту. Після вжитку X-проміння йому вдалося мати радіографічні зображення комах та інших істот, та всі деталі внутрішніх.

Залежно від ступеня прозорості та обсягу тіла комах, пристосовуються різні X-проміння. Щоб одержати ясні контрасти пристосовують X-проміння — відповідні іскри, задовжки в 6—25 міліметрів. Для комах дуже прозорих й надзвичайно дрібних пристосовують проміння, що відповідає їхній задовжки в 6—10 міліметрів.

На кладовищі жовта осінь
Поклала плями на листи
Тривожно дивиться в проміння...
На кладовищі жовта осінь
На сонці журиться і спить...
Немає слів... Кругом листи жовтаві
Шуршать дорожкою, а я у згадки давні...
Не про життя й тлінь: цього доволі:
У ряд гробни, а на гробах отава —
А так — в душі перебираю —
Пережито і давне.
Колось дитя — у запіл брав
Кислиці й псаліни.
Казали мати: спійсь все
А розум твій не спійсь.
Ян вирости в осінній день

Воли тобі запряжу
І у пісове озерце
Одвезу всьому прямию.
Води по шию... і п'яво
Наберемося мамі!
І буде вуйний твій синио.
Як залосніє полотно
Блискучими шовками!
Та вже пройшло багато літ
І знову дні осінні:
Все співає, мамі, спійсь все.
А розум мій не спійсь...
У тебе, певно, повен тій
І матірки й прадіва.
Немає тільки п'ятий рік
Колось малого сина...

М. ОБОЛОНСЬКИЙ.

У школі.

Дзвінок...

Гітх...

Потім десь далеко зашаруділо... зачогалося... крикнуло. Далі дужче, голосніше... За-стугоніло десятками ніг, і одразу вдарило веселим, молодим криком. Одні двері за дру-тими відчинилися, і дівчора сплинула звідти, як та конаниця.

...А-а-а... ла-ла-га-а-а-а!

Звісно діти... Енергія їхня б'ється живим струменем, як тільки може...

— Куди претесь?

— Книжки!... Книжки привезли!...

— Де?

— В учительській...

Дівчора кинулася на другий поверх. Від-чинила двері до вчительської. Всі до книжок.

— Не штовхайся.

— Пусті й мене. І я куплю.

Діти стовпилися біля книжок. Їхні молоді очі так і сяли, як огники. Погляди так і стрибали по новеньких книжечках.

— Мені: читанку «Ясні зорі»...

— Мені: «Веселку».

— І мені...

— Не товпиться... Хватить усім, — гукне вчитель...

— Мені, мені дайте!... Осьдечки гроші...

— «Ясніх зорь» уже немає.

Діти де-які заздрісно дивилися на своїх товаришів, що встигли захопити книжки.

— Будуть усім! Ще привезуть!

— А «історію» привезли? Привезли «історію»?

— Привезли... Хто бере «історію»?

Діти збіглися навколо вчителя.

— Мені, мені дайте!...

— Хватить усім!

— Е, хватить!

Коли б тільки учили так, як їх купуєте.

Діти купували книжки й обдивлялись зо всіх боків.

— Драстуйте! Де тут буде завідувач-тель школою, — запитала жінка.

— Я, А що ви хотіли?

— А от чого ви не прийняли до школи моєї дівчинки?

— Немає місця, того й не прийняли.

А хіба скільки треба для однієї душі. Прийміть, будь-ласка.

— Не можна. Нікуди. І так уже п'ятьде-сят у першій групі. Доводиться відмовляти не тільки їй.

— Повірте, спокоею дома немає. Плате.

Чужі діти ходять, а вона ні.

— Ми сами дбаємо, щоб взяти у школу дітей, як можна більше, але що ж робити, коли вже нікуди брати. На Пушкарівку звер-ніться, може там приймуть.

— Ходила. Повно й там...

На порозі з'явилася ще жінка з хлопчи-ком.

— Чого?

— Все постачання підручниками бере на себе Райвиконком. Так, що дітям будемо вер-тати гроші.

— Це дуже гарно.

— Це наше досягнення

— Чекайте, це не все.

— Говорить одразу.

— Жодної копійки з учнів за правонав-чання братися не буде. Навчання в трудо-вій школі безплатне.

— Он як!

На обличчях вигравала усмішка.

— Не журіться діду! Всім буде місце у школі! Усіх навчимо грамоти.

Селяне верталися до дому.

Тіша.

Іноді тільки чути, як десь у класі голос-но гомонить учитель із дітьми.

Чехо-Словацька делегація культурного й економічного зближення з СРСР в Москві.

18 жовтня у Москву прибула делегація Чехо-Словацького Т-ва культурного й економічного зближення з СРСР.

Делегація гадає пробути в Москві 2 тижні. В розмові зі співробітником газети «Правда» секретар делегації, що є водночас і секретарем чехо-словацького Т-ва культурного й економічного зближення з СРСР, проф. Матеіус, так сказав про завдання делегації:

— Мета делегації — зібрати точну й повну ін-формацію про культурний і економічний стан СРСР і сприяти культурному й економічному зближенню СРСР з Чехами. До складу деле-гації належать визначні спеціалісти з різних галузей культури та економіки, є також і вче-ні. Їх цікавить радянське право, постановка антирелігійної пропаганди, театр, література і т. д. Ми прагнемо встановити зв'язок з молодію радянською літературою. Цього зв'язку до-сі не було, хоча радянська література зробила великий вплив на чеську літературу і зокрема на соціалістичних поетів.

Для малопрозорих тіл, довжина іскр варі-рує між 10—25 міліметрами.

Метод, що вживається П'єром Гобі знай-шов собі численні практичні пристосування: так він дає можливість відкрити присутно-сті у папері мінеральних речовин.

За допомогою цього методу можна відкрити різні примішування в борошні, шафрані, кофі, цукрі, в шугрі, чаї та в де-яких інших харчових борошляних продуктах.

Звичайно, відкриття Гобі знайде ще цілу низку нових корисних пристосувань.

С. Б.

„Наука на Україні“.

Журнал Управління Науковими Установами Наркомосвіти УСРР.

Українка починає видавати журнал «Наука на Україні» що виходитиме 6 раз на рік.

Приблизний план журналу має бути такий:

1. Статті принципового характеру, що присвя-чуються програмовим та організаційним про-блемам наукової праці на Україні.

2. Загально-науковий відділ. Стислі статті про останні новини та огляди новітніх до-сягень в окремих галузях науки.

3. Статті інформаційного характеру, що прис-вячуються біжучій справі наукових установ та наукових робітників (вільних катедр, наслід-ки наукових командировок тощо).

4. Хроніка наукового життя України та все-світу.

5. Personalia — відомості про склад наукових установ, призначення, переміщення і т. п., переїзд нових учених до УСРР. Некрологи.

6. Офіційний відділ. Узаконення та розпо-рядження державних органів, що регулюють наукову роботу УСРР та означують правове та наукове становище наукових працівників.

Українка запропонує всім, хто працює в нау-ковій галузі наслідати до редакції (Харків вул. Артема 29 НКО, Українка) відомості про свою наукову працю, про наукові твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Новітні твори, готові до друку і т. инш.

Анкетне обслідування.

УМОВ ЖИТТЯ І ПРАЦІ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ.
ПРОВАДЖЕНЕ ВСЕУКРАЇНСЬКИМ БЮРОМ СЕКЦІЇ РОБІТНИКІВ ПРЕСИ І РЕДАКЦІЮ
ГАЗЕТИ «ВІСНІ».

Прізвище, ім'я, по батькові
Літературний псевдонім
Рік і місце народження
Національність
З якого походження (хто батько та їх заняття)

Політична й громадська діяльність.

Чи брали участь у революційному русі і яку
Чи належали до яких партій і коли
До якої партії тепер належите
Чи є членом якихсь громадських організацій (КНС, клуб, сельбуд, кооператив) і яку участь берете в них
До якої профспілки і відколи належите і яку участь берете в житті профспілки
Де працюєте (назвіть місцевість і посаду)

Сімейний стан.

Жонатий чи холостий
Кількість членів сім'ї і скільки з них на вашому утриманні

Прибутковий бюджет.

Утримання по літературній посаді (в місяць)
Утримання по іншій посаді (в місяць)
Розмір авторського гонорару за аркуш нового твору за рядок віршів за повторне видання
Сума літературного заробітку за останній місяць
Сума літературного заробітку за останній рік
З них за нові твори за повторні
Термін видачі гонорару: % при укладенні договору, % при здачі рукопису % після виходу в світ

Чи бувало затримка з видачею гонорару і як довго
Скільки приблизно часу витрачаєте на зносини з видавництвами (здача рукопису, справки, одержання гонорару, у т. інш.)
Розмір заборгованості по гонорару з боку видавництва (на день заповнення анкети)
Скільки заробляють члени сім'ї з загального бюджету в абсолютних цифрах

Чи є борги, скільки і як часто доводиться їх робити
Чи користуєтесь позиками з каси взаємодопомоги
Чи користувались робітничим і кооперативним кредитом

Чи маєте аванси від видавництва (яка сума зараз нараховується)
Чи доводиться продавати речі для поповнення бюджету

Чи є інші прибутки: здача кімнат
харчування сторонніх продаж продуктів власного господарства

Видатковий бюджет.

Житло.

Платна квартира чи безплатна
Характер квартири: окрема квартира скільки кімнат окрема кімната частина кімнати площа квартири чи кімнати в якій поверсі Коли мешкаємо з сім'єю, скільки кв. аршин площі припадає на чоловіка Чи є окрема кімната для праці на дому і наскільки зручне помешкання для життя і праці Опалення: характер його: центральне, під, вулиця, дрова

Освітлення: електрика, газ
Видатки на квартиру в місяць: приміщення (на всю сім'ю) освітлення опалення вода

Харчування.

Чи щодня снідаєте, обідаєте, вечеряєте і де (дома, на службі, в ресторані, в кооперативній їдальні)
Чи достатньо харчується сім'я і де (дома, в ресторані, в кооперативній їдальні)
Загальна характеристика харчування (хороше, задовільняюче, погане, часткове недоїдання)

Загальна сума витрат на харчування сім'ї в місяць

Медицина й гігієна.

Стан здоров'я
Лікування—чи користуєтесь ви лікуванням через органи Соцстраху і члени сім'ї чи достатня ця допомога
Видатки на лікування (без страхів)
Чи спочивали за останні два роки, скільки часу і де

Видатки на гігієну (баня, мило, стирка білизни тощо)

Ріжні видатки.

Видатки на культосвітні справи (на книжки, газети театр і кіно виховання дітей шкільно-пілурні книги)

Внески в політично-громадські організації
Допомога власним членам родини на власне господарство

Чи є службові (постійні прийоми утримання і т. інш.)

Скільки взагалі витрачаєте на місяць на себе і сім'ю

Податки
Розмір виплаченого вами за останній рік податкового податку

Чи маєте промислове свідоцтво і скільки платите за нього

Освіта і діяльність в галузі творчості
Освіта (яку школу скінчили або де зараз вчитеся)

Які мови знаєте
Мова письменництва (якою пишите?)

Які газети і журнали читаєте?
Які твори (філософічні, громадсько-політичні, художні) вплинули на характер вашої творчості і кого ви вважаєте своїми вчителями в галузі вашої майстерності (техніки)

Форма вашої літературної (поетичної, белетристичної, драматургічної)
До якої літературної або мистецької течії належите?

Скільки часу друкуєтесь?
Коли, де і що було вперше надруковано

Яким мистецтвом, крім літератури, цікавитесь і чи самі малюєте, граєте, виступаєте актором і т. інш.

Скільки часу щодня віддаєте літературі
Коли працюєте: вночі, вранці, в день?

Як працюєте, систематично чи нападами
Чи вираховуєте свої твори і коли (в процесі роботи, після закінчення)

1925

Підпис

До всіх Окробосів.

До всіх бюр СРП.

Шановні товариші!

Невизначеність економічного стану письменників — ставить на порядок денний нашу роботу читання про всебічне вивчення умов життя та праці письменників України.

З метою створення сприятливих для їх праці умов та втягнення їх до професійного обслуговування, Всеукраїнське Центр. Правління Робос та Всеукраїнське Центр. бюро секції робітників преси ухвалили перерезати анкетне обслідування умов життя та праці письменників України, з участю редакції газети «Вісн».

Анкета, що її зараз насилається до всіх бюр СРП мусить бути передана всім письменникам та заповнена останніми у двохтижневий строк. За-для найкращого охоплення письменників рекомендуємо зв'язатися з місцевими літературними організаціями.

Всім бюрам секції необхідно взяти на увагу важливість обслідування і виконати всіх заходів, щоб жоден письменник не лишився по за анкетним обслідуванням, незалежно від того, чи належить він до тієї або іншої літературної організації. Анкета мусить охопити всіх письменників України, що друкувалися і друкуються, незалежно від мови, якою їх твори виходять (українською, руською, єврейською й інш.).

Заповнені анкети безпосередньо письменниками повинні повертатися до Центр. Бюро СРП на адресу: Харків. Палац Праці, 61.

Голова ВУЦП РОБОС МІЗЕРНИЦЬКИЙ.

Відповід. Секретар ВУЦП СРП ЛАЗАР.

Нові видання.

Плужанин. Орган ЦК і Харківської філії спілки соціалістичних письменників «Плуг» № 4, жовтень 1925 р.

Ще одна місячна лінійна перерва вийшла з друку четверте число плужанського журналу. Журнал містить кілька статей, на плужанського студія розрахованих, кілька віршів, дві повелі. Допома плужан з периферії про їхню працю, трошки біографії і хроніки, хроніки, хроніки.

Зі статтів, що відгукаються на сучасну літературну дискусію і може цікавити не лише плужанського читача—це стаття т. С. Пилипенка «Від агітації до пропаганди». Стаття підсумовує працю пленуму плужанського ЦК, побіжно торкаючись літературної дискусії.

Автор стверджує, що ніякої кризи революційної літератури немає. «Вона (література) росте і пириється, що далі удосконалюється і поглиблюється». Зокрема «Плуг», на авторську думку, пішов далеко вперед, удосконалюючи художню працю, і висуває інше письменників, що увійшли вже в історію письменства. Ті тому всілякі заклики в рафманстві і макулатурі «є актом безперечно походження ворожого їй літератури, базисна дискредитувати її і утопати в багню, домаганням на велику ціну зашкодити поступу пролетарської культури».

До таких виступів автор вараховує і дискусію про «Европу» і «Прогрес».

Можна до деякої міри погодитися з т. С. Пилипенком, що кризи революційної літератури немає. Проте відчуватися від надто повільного розвитку її не годиться, бо ті книжки і журнал, і не плужан, що з'явилися на ринку за останній рік по більшості тільки «випаляють налі», як полюбляють відзначати критики нових книжок.

І далі ми ніяк не можемо погодитися, що

виступ М. Хвильового в статті про Європу і «Прогрес» був «актом безперечно походження ворожого їй (літератури) літератури, базисна дискредитувати її і утопати в багню».

М. Хвильовий у своїй статті відзначував хибні ухили в сучасній революційній літературі і мав на оці як раз впасти пляхи до розвитку революційної літератури, до дальшого в поглибленого зросту її. Чи випадено у тій статті ті пляхи—то справа, що може потребує дальшого обговорення.

В цій же статті т. С. Пилипенко висуває гасло створення української федерації радянських письменників, до якої могли б увійти «Гарт», «Молот», «Жовтень», «Плуг», «Ланка» та інші організації разом зі співзвучними письменниками. Що то за інші організації—не відомо.

Висловлюємо сумнів в доцільності створення й федерації. В той час, коли в письменницьких колах є сильна тенденція до спрощення організаційних форм, до розкриття від різних засідань з протоколами й резолюціями, С. Пилипенко хоче створити ще одну надбудову над організаціями.

У відділі літератури подано дві повісті В. Нефеліна: 1. Звір охопив і 2. Нічна історія, два вірші О. Лана, один Д. Загула і один С. Яновського.

Якщо розцінювати плужанську літературу по цьому розділі, зокрема в частині белетристичній—то скажемо відразу: «вбога ж пална країна», і далеко не в'яжеться з теоретичними міркуваннями відзначеної статті С. Пилипенка.

От вам повість—Звір охопив. Комсомолець блукає за містом, на думках, хоче шукати правди хоч у думках.

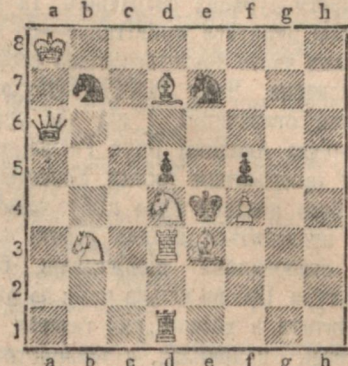
Шахи й шашки.

За редакцією І. Л. Янушпольського.

ч. 39, 25 жовтня 1925 року.

Умовні значки фігур: Кр—король, Ф—ферзь, Т—гура, С—слон, офіцер, К—кінь, П—пішак.

Завдання ч. 39. А. Мозели.

Білі—Кр а8 Ф а6 Т с3, С d7, с3 Кb3, d4 п.f4 (8)
Чорні—Кр е4 Т d1 К b7, е7 п. d5 f5 . . . (6)

Мат за два ходи.

Партія ч. 39. Дебют Ферзевих пішаків

Відрігано на Всеукраїнському турнір-чемпіонаті в Ленінграді у серпні 1925 р.

Білі—Б. М. Верлиський й.

1. d2—d4 К g1—f6
2. c2—c4 e7—e6
3. К b1—c3 С f8—b4
4. Ф d1—b3¹⁾ c7—c5
5. d1: c5 К b8—c6
6. К g1—f3 К f6—e4
7. e2—e3²⁾ 0—0
8. С c1—d2 К е4: d2
9. К f3: d2 f7—f5
10. С f1—e2 С b4: e5
11. 0—0-0 b7—b6
12. К d2—f3 С e9—b7
13. Ксc1—b1 Ф d8—e7
14. Т d1—d2 Т a3—c8
15. Т h1—d1 Т f8—d8
16. a2—a3³⁾ f5: f4
17. e3: f4 С c5: f2

1) Цей хід найкращий відповідь на 3-й хід чорних.

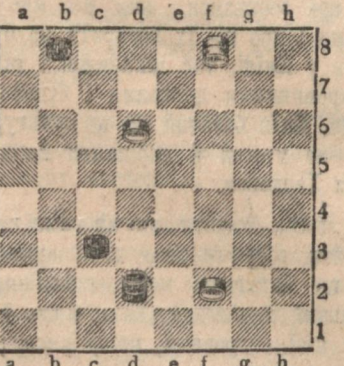
2) Тут краще грати 7. С c1—d2.

3) Білі загрожують зіграти b2—b4 і Ф c2.

4) Краще було б 21. К f3—e5 загрожуючи К е5: g5.

5) Верлиський чудесно зіграв усю партію.

Етюд ч. 3. В. В. Лопотнінова.

Білі—Д f8 ш. d5, f2 (3)
Чорні—Д d2 ш. b5, c3 (3)

Білі виграють.

Партія № 35. Оборотний нол

Відрігано на турнірі міст у Москві.

Білі—І. Л. Біліков.

1. c3—b4 b5—a5
2. g—h4¹⁾ a5: e3
3. d2: b4 f6—e5
4. h2—c3 e5—f4²⁾
5. e3: g5 h8: f4
6. c1—d2 a7—b6

Чорні—А. В. Плотніков.

7. a1—b2 h6—c5
8. f2—g3 d6—e5
9. b1: e6 e7: c5
10. c3—b4³⁾ g7: h6
11. b: d6 h6—g5
12. h4: d4 c7: a1

Білі здалися.

1) Помилковий хід, що дає чорним можливість блискуче виграти партію.

ХРОНІКА.

Проф. Відмар (Південно-Славія) одмовив брати участь у турнірі у Москві, замість нього напевне гратиме Атіліс великий любитель Англії.
А. Альоніс і І. Янушпольський 21 жовтня грали одночасово у Клузі Авіо-містечка 15 партій: + 14=1.

«Іду шукати правди, хоч у думках. А думок тут то?.. Я отвалтував би зараз ту дівчину (що пішла десь віддалік—Г. К.), щоб утума упала на мене».

А закінчує тим, що з револьвера вбиває батькову коханку, яка стріляла йому за містом. Нічна історія—розповідає про те, як п'яний батько посварився з дружиною і задушив її у ночі.

Що за сюжет? Що за нахил у початкух авторів, і що за розробка сюжетів... На 100 рядках говорять про вбивства і збиства. Йшло не перекопано. Та й що за люди повелася, що ото відразу тоби за револьвер і бах. Кримінальна хроніка тоби та й годі, а не художня література.

Не вже такі, випускаючи раз на 4 місяці журнал, не можна було вибрати хоч одне оповідання, яке можна було б показати на люди.

Вірші О. Лана і Дм. Загула пристойні і якість так виражаються з літературної плужанського журналу.

Можна сказати редакції, що обмеженість сторінок не дозволяє друкувати оповідання, так тоді не слід зовсім друкувати, а не годувати плужанського студія новелами Нефеліна.

Майже половину журналу—1½ ар. забирає хроніка. Це надто розкішно для такого журналу. Хроніка по суті нічого нового не дає, адже 1/2, з неї те, що подавалося і далеко раніш в газетах та інших журналах.

На нашу думку у журналі слід було б занести критично-студійний розділ на плужанський ж друкованій праці. Це дало б плужанам більш користі, ніж розводитися застарілою хронікою.

Г. Коцюба.

М. МАЙСЬКИЙ. Ніч. В-во «Книгоспілка» Харків. 1925 стр. 47 ін. 32 тираж 10.000.
Читаючи оповідання Майського «Ніч» і «Учитель Вагута» почувашся яксь вольовість

того письменника. В першому оповіданні він з духовним опіром, що передається й читачеві, потуге дисгармонійності післяреволюційного міста, де є й болячки, й бруд, і мішанство, але й з невинуватими, правда, протилежними силами, що їх висуває завод. Як-кравкою вийшла у Майського картина саду з протиставлення одних творчих законів любові й плодіння тимчасовим його потворним явищем та смерті.

В другому оповіданні змальовано постать учителя Вагута, що повільно наближався до радянської суспільної роботи, але не одкинувши своїх мішанських нахилів сплутався з понадею (між вищим соковито змальованою автором) і знов схвилю.

Як протилежність йому виступає наперекі зі своєю міцною активністю представник революційності на селі—Кам'яниця.

Коли перше оповідання більше спірається на ліризм, то друге відразу розгортає сюжет. Взагалі оповідання Майського відзначаються обережною вирахованістю, але ще з нецілюковитим опануванням мовою. Не по-українськи звучать його звертання, як от «паче в підкреслення цієї думки», але поруч з тим автор видно заглиблюється в культуру українського слова, дбає за тим, щоб подати його свіжим, не запозвавшим, хоч і не завжди добре шеміє його пригнати до місця. В цілому книжка «Ніч» має своє обличчя.

В. С.

Листування з авторами.

А. Троцько. Явище одресоване вами в побутовому нарисі: «Тітці Одарці од відьми пошентали», надто нетипичне для сучасного побуту. По-за тим форма передачі дуже примітивна. Друкуватися не буде.

Ол. Меншіу. Кур'єр Сльради—якийсь не живий тип. Спочатку сім'яський хлопчик-пустун, а потім «глибокодумний» читач газет і офіційні закордонних справ. Це дуже недоречно накопичення моментів, що не по-гожуються в одній особі. Також заздало часте трапляються зовсім зайві «пейзажі».

Кілька разів повторюється базар, він не допомагає виявленню описаних типів, а навпаки затримує враження. З погляду композиції, оповідання також невдале. Нема послідовності, нема плану, що за ним повинно організувати творчий матеріал. Друкуватися не буде.

К. Маслівцо. (Полтава). «Новий вразок

української народної поезії»—не підє. У додатку могла б піти стаття, що з критичними увагами подавала б зразки нової поезії на різні теми життя. Попробуйте зібрати ці вірші на Полтавщині і коли не напишіть статті, то пришліть хоча одні вірші.

В. Мироненкові. (Краматорська). Оповідання «Без виходу» не буде друковано. По суті це не оповідання, а один голий факт (судяча). Передано до того дуже примітивно. Не скоріше інформаційна замітка, як що одресований епізод відстоює дійсності.

СПРОСТОВАННЯ.

В читальні «Жовтневої Перемоги» (для сельбудів і хат-читальні) під віршем «В ярах» підписано мое прізвище.

Довожу до відома, що такого вірша я ніколи не писав. Це вірш В. Поліщука.

Тому хто складає читанку треба б не злати. В. Сосюра.